SVERIGES RIKSDAG

Motion till riksdagen 2026/27:2309

av Sara Gille m.fl. (SD)

Ett stärkt skydd mot hedersrelaterat våld och förtryck

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör se över vilka utrednings- och bevissvårigheter som återstår vid misstänkta informella eller religiösa äktenskapsliknande förbindelser som används för att kringgå förbuden mot barnäktenskap och äktenskapstvång, och vid behov föreslå riktade åtgärder, och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör bereda och återkomma med lagförslag utifrån SOU 2026:51 för att tydliggöra förskolans, skolans och fritidshemmets ansvar att upptäcka och motverka hedersrelaterat våld och förtryck och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör se över behovet av särskilt stöd för bedömning av kollektiva hot från släktingar och andra närstående i mål om vårdnad och umgänge där hedersrelaterat våld och förtryck förekommer och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör identifiera och undanröja kvarstående hinder för skyndsamt informationsutbyte och samordnade skyddsåtgärder mellan berörda myndigheter när barn riskerar att föras bort eller hållas kvar utomlands i en hederskontext, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör utreda behovet av särskilda säkerhetsrutiner vid tolkförmedling i hedersärenden, bl.a. för

kontroll av intressekonflikter och möjlighet att anlita tolk utanför den utsattas närmiljö och tillkännager detta för regeringen.

6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör följa upp hur kunskap om kollektiva hot, lojalitetskonflikter och repressalier säkerställs hos barnförhörsledare i hedersrelaterade brottsutredningar och vid behov komplettera utbildningskraven och tillkännager detta för regeringen.
7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör utreda hur könsseparerade badtider av religiösa eller kulturella skäl kan förbjudas i kommunala och andra offentligt finansierade badanläggningar, med tydliga undantag för integritet, vård, rehabilitering och individuella stödbehov, och tillkännager detta för regeringen.
8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör utreda om lagen (1982:316) med förbud mot könsstympning av kvinnor bör förtydligas så att även könsstympande ingrepp i inre könsorgan uttryckligen omfattas, utan att medicinskt motiverad vård träffas, och tillkännager detta för regeringen.
9. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör se över om och hur Skatteverket, när myndigheten får konkreta uppgifter om risk för hedersrelaterat bortförande i ett ärende om barns flyttning utomlands, skyndsamt kan lämna relevant information till behörig skyddsmyndighet med bibehållet sekretess- och integritetsskydd, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
10. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör låta följa upp hur socialtjänsten bedömer barns uppgifter om hedersrelaterade hot när flera anhöriga gemensamt förnekar dem och vid behov ta fram särskilt metodstöd för självständig riskbedömning och skydd mot repressalier och tillkännager detta för regeringen.
11. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör utreda behovet av ett särskilt nationellt, långsiktigt skyddsprogram för barn och unga som lämnar hedersrelaterat våld och förtryck, med särskilt fokus på övergången från akut skydd till fortsatt stöd och vid flytt mellan kommuner, och tillkännager detta för regeringen.
12. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör kartlägga regionala skillnader i tillgången till specialiserad vård och psykosocialt stöd efter könsstympning och vid behov föreslå åtgärder för tydligare remissvägar och nationellt likvärdig tillgång och tillkännager detta för regeringen.

13. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör återkomma med lagförslag om förbud mot hijab och andra religiösa slöjor för barn i förskolan och grundskolan och tillkännager detta för regeringen.
14. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör återkomma med lagförslag om ett nationellt förbud mot ansiktstäckande slöjor, såsom niqab och burka, på offentliga platser och tillkännager detta för regeringen.
15. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör återkomma med förslag om krav på religiös och politisk neutralitet i tjänsteutövningen för polis och offentligt finansierad vårdpersonal, däribland regler om hijab och andra religiösa slöjor, och tillkännager detta för regeringen.

Motivering

Hedersrelaterat våld och förtryck inskränker människors rätt att bestämma över sina liv. Kontrollen kan gälla klädsel, umgänge, utbildning, relationer och sexualitet. Den kan också ta sig uttryck i hot, misshandel, tvångsäktenskap och könsstympning. Förtrycket börjar ibland redan i barndomen och kan fortsätta långt upp i vuxen ålder. Ofta deltar flera personer i familjen eller släkten, vilket gör det svårt för den utsatta att söka hjälp eller bryta sig loss. Även pojkar och män kan utsättas eller pressas att kontrollera kvinnliga familjemedlemmar.

Flickor och pojkar ska ha samma rätt att forma sina liv. Ingen ska behöva frukta våld för att välja partner, delta i fritidsaktiviteter eller säga nej till familjens krav. Sverige har skärpt lagstiftningen mot bland annat barnäktenskap, tvångsäktenskap och könsstympning. Ändå finns situationer där skyddet brister. Den här motionen tar upp sådana brister och föreslår åtgärder som ska göra det lättare att upptäcka förtryck, förebygga övergrepp och ge utsatta ett varaktigt skydd.

Stoppa informella barnäktenskap och tvångsäktenskap

Sverige har skärpt lagstiftningen mot barnäktenskap och äktenskapstvång. Straffansvaret omfattar även vissa äktenskapsliknande förbindelser som saknar civilrättslig giltighet. Trots detta kan informella och religiösa ceremonier användas för att befästa relationer där barn eller vuxna förväntas leva som gifta utan att något giltigt äktenskap har ingåtts enligt svensk rätt. Sådana förbindelser kan vara svåra för myndigheterna att upptäcka eftersom de inte alltid registreras och kan genomföras inom

en begränsad krets. För den utsatta kan förbindelsen ändå innebära långtgående krav på lydnad, samlevnad och sexuell tillgänglighet.
Straffbestämmelser finns redan. En översyn bör därför inriktas på konkreta hinder för att upptäcka, utreda och bevisa misstänkta överträdelser, inte på att kriminalisera sådant som redan är straffbart.

Skolan ska stå på barnets sida

Förskolan, skolan och fritidshemmet har en viktig roll i arbetet mot hedersrelaterat våld och förtryck. Personalen möter barn och unga regelbundet och kan upptäcka begränsningar som annars riskerar att förbli okända för myndigheterna. Det kan handla om flickor som inte får delta i undervisning eller fritidsaktiviteter, elever som kontrolleras av syskon eller andra anhöriga eller barn som visar stark oro inför lov och utlandsresor. Även pojkar kan vara utsatta för familjens krav och pressas att kontrollera sina systrar. Utredningen Fri att lära och leva, SOU 2026:51, har lämnat förslag om att stärka skolans ansvar, förbättra personalens kunskaper och utveckla stödet till barn och elever som utsätts för hedersrelaterat våld och förtryck.
SOU 2026:51 innehåller förslag om ett tydligare ansvar och praktiskt stöd i skolväsendet. Regeringen bör ta ställning till förslagen och återkomma med nödvändiga lagändringar. Skyldigheten att anmäla oro för barn finns redan och ska inte beskrivas som ny.

Barnets skydd måste väga tyngst

Vid hedersrelaterat våld och förtryck kan hotbilden omfatta betydligt fler personer än en enskild vårdnadshavare. Föräldrar, syskon och andra släktingar kan delta i kontrollen eller understödja den. Det innebär att risken för fortsatt förtryck kan finnas kvar även när barnet inte längre har kontakt med den person som tidigare har utövat våld. I ärenden om vårdnad och umgänge måste denna särskilda problematik uppmärksammas. Riskbedömningar ska redan utgå från barnets bästa och risken för våld. Det som behöver förtydligas är hur hot från flera anhöriga och risker vid informationsspridning genom umgänge fångas upp i praktiken.

Förhindra bortföranden och kvarhållanden utomlands

Barn och unga kan föras utomlands för att giftas bort, utsättas för könsstympning eller tvingas underordna sig familjens krav. Det förekommer också att personer hålls kvar

utomlands mot sin vilja. Lagstiftningen om utreseförbud har stärkts och myndigheterna har fått uppdrag att utveckla arbetet mot bortföranden. När det finns uppgifter om en nära förestående resa måste samhället emellertid kunna agera snabbt. För den som förs utomlands kan möjligheterna att få hjälp försämras avsevärt.
Utreseförbud och myndighetssamverkan finns redan. Nästa steg bör vara att identifiera de konkreta situationer där varningssignaler inte når rätt myndighet i tid och åtgärda kvarstående hinder för snabba insatser.

Säker tolkning för den som söker hjälp

Den som lever under hedersrelaterad kontroll kan ha mycket svårt att berätta om sin situation. Rädslan för att uppgifter ska föras vidare till familjen eller släkten kan vara avgörande för om den utsatta vågar söka hjälp. Det finns redan bestämmelser om att olämpliga tolkar inte ska anlitas. Samtidigt kan särskilda säkerhetsrisker uppstå i hedersärenden, även när tolken inte är en nära anhörig. En person som tillhör samma begränsade sociala nätverk kan känna till den utsatta eller hennes familj.
Krav på opartiskhet och sekretess gäller redan för tolkar. En riktad översyn bör därför pröva om hedersärenden kräver ytterligare kontroller av intressekonflikter, säkra bokningsrutiner och möjlighet att anlita tolk på distans.

Särskild kompetens vid förhör med hedersutsatta barn

Barn som utsätts för hedersrelaterat våld och förtryck kan befinna sig i en särskilt svår situation. De kan vara rädda för flera familjemedlemmar samtidigt och känna ett starkt ansvar för familjens sammanhållning eller anseende. Ett barn kan också vara rädd för att förlora kontakten med sin familj om det berättar om vad som har hänt. Det kan påverka både viljan och förmågan att lämna uppgifter under ett polisförhör. Barnförhör ska redan genomföras med särskild hänsyn till barnets situation. Vid misstanke om hedersrelaterad brottslighet krävs dessutom förståelse för hur kollektiv kontroll, lojalitetskonflikter och hot från flera personer kan påverka barnets berättelse.
Barnförhör genomförs redan av utbildad personal. Regeringen bör följa upp om utbildningen ger tillräcklig kunskap om kollektiva hot, lojalitetskonflikter och repressalier i hedersärenden och vid behov komplettera den.

Motverka könssegregering i offentligt finansierade badverksamheter

Kommunala badanläggningar och andra offentligt finansierade verksamheter ska utgå från principen om lika rättigheter och möjligheter för kvinnor och män. Verksamheterna ska inte organiseras utifrån föreställningar om att kvinnor och män måste hållas åtskilda av religiösa eller kulturella skäl. Könsseparerade badtider kan bidra till att upprätthålla normer som begränsar flickors och kvinnors deltagande i gemensamma aktiviteter. När offentliga verksamheter anpassas efter sådana krav finns en risk att samhället befäster den uppdelning som jämställdhetspolitiken ska motverka.
Ett generellt nationellt förbud mot könsseparerade badtider finns inte. En utredning bör avgränsa förbudet till verksamheter som finansieras offentligt och skilja religiöst eller kulturellt motiverad könsuppdelning från sakligt motiverade anpassningar.

Täpp till luckorna i lagstiftningen mot könsstympning

Könsstympning av flickor och kvinnor är ett allvarligt övergrepp som kan orsaka omfattande fysiska och psykiska skador. Sverige har länge haft en särskild lagstiftning mot könsstympning och straffen för brottet är stränga. Den nuvarande lagen, 1982:316, omfattar uttryckligen ingrepp i de kvinnliga yttre könsorganen. Det har uppmärksammats att denna formulering kan innebära en rättslig skillnad mellan ingrepp på yttre respektive inre könsorgan, även när syftet är att stympa eller skada den utsatta. Att ett ingrepp inte omfattas av den särskilda könsstympningsbestämmelsen innebär inte att det är tillåtet. Det kan fortfarande vara straffbart enligt andra bestämmelser. Men lagstiftningen bör vara tydlig och heltäckande när det gäller könsstympande övergrepp. Den särskilda lagen nämner uttryckligen de yttre könsorganen. Ingrepp i inre organ kan redan vara straffbara enligt andra regler. Utredningen bör därför klarlägga om en uttrycklig utvidgning av speciallagen ger ett bättre och tydligare straffrättsligt skydd.

Förhindra att folkbokföringen utnyttjas vid bortföranden

En anmälan om flyttning till utlandet för ett barn kan sammanfalla med en redan känd risk för bortförande eller kvarhållande utomlands. Det är inte folkbokföringsbeslutet som i sig avgör om ett barn får resa, men uppgifter i ett sådant ärende kan vara betydelsefulla för myndigheternas möjligheter att ingripa i tid. Samtidigt får en ny ordning inte äventyra skyddade personuppgifter eller medföra att känslig information når den som utövar förtrycket.

En flyttanmälan är inte ett tillstånd att resa och vårdnadshavares medverkan krävs redan i vissa fall. Frågan är om konkreta riskuppgifter i folkbokföringsärenden kan nå socialtjänst eller polis snabbare, inom ramen för sekretess och skyddade personuppgifter.

När familjen förnekar barnets uppgifter

När ett barn berättar om hot, kontroll eller våld kan flera anhöriga lämna samstämmiga uppgifter som motsäger barnets berättelse. I hedersärenden behöver en sådan situation bedömas mot bakgrund av att kontrollen kan utövas kollektivt. Barnet kan dessutom riskera repressalier om familjen får veta vad det har berättat. Socialstyrelsen har redan tagit fram bedömningsstöd för hedersutsatta barn. Frågan är därför hur detta stöd tillämpas när barnets uppgifter står mot familjens.
Socialtjänsten ska redan göra självständiga skyddsbedömningar. Uppföljningen bör särskilt pröva hur barns uppgifter värderas när flera anhöriga lämnar samstämmiga förnekanden och om särskilt metodstöd behövs.

Långsiktigt skydd för barn som lämnar hedersförtryck

Att ett barn får hjälp att lämna en hedersförtryckande miljö är ofta början på en lång och svår omställning. Hot från familj eller släkt kan finnas kvar även när den omedelbara faran har avvärjts. Barnet kan behöva byta bostadsort och skola, förlora kontakten med närstående och under lång tid leva med skyddade personuppgifter.
Barnombudsmannens arbete med att lyssna till hedersutsatta barn visar varför deras erfarenheter måste få större betydelse när stödet utformas.
Regeringens handlingsplan 2026–2028 innehåller redan satsningar på långsiktigt och likvärdigt stöd. Ett nytt program bör därför bara införas om en utredning visar en konkret lucka, särskilt efter den akuta skyddsfasen eller när ansvaret flyttas mellan kommuner.

Specialiserad vård efter könsstympning

För den som har utsatts för könsstympning kan följderna vara livslånga. Smärta, besvär från underlivet, komplikationer vid graviditet och förlossning samt psykisk ohälsa kan kräva insatser från flera delar av vården. Behoven skiljer sig mellan individer, och den som söker hjälp måste mötas av personal med rätt kunskap och möjlighet att hänvisa

vidare till specialiserad behandling. Tillgången till sådan kompetens får inte vara beroende av bostadsort.
Specialistvård finns redan. Förslaget gäller att kartlägga om tillgången skiljer sig mellan regioner och att åtgärda dokumenterade brister i remittering, samordning och psykosocialt stöd.

Barn ska inte tvingas bära slöja

För vissa flickor är hijab eller annan religiös slöja ett uttryck för en egen övertygelse. För andra är den ett krav från familjen eller omgivningen. I hedersmiljöer kan klädseln användas för att kontrollera flickors kroppar och markera vilka regler de förväntas följa. Ett barn som inte vågar säga nej behöver ett skydd som fungerar även när påtryckningarna sker i hemmet. Skolan ska vara en plats där flickor kan delta i undervisning och aktiviteter på samma villkor som pojkar.
Förslaget gäller ett förbud mot hijab och andra religiösa slöjor för barn i förskolan och grundskolan, inte enbart åtgärder mot påtvingad klädsel. Lagförslaget måste utformas med hänsyn till barns rättigheter och religionsfriheten.

Förbud mot heltäckande ansiktsslöjor

Heltäckande ansiktsslöjor som niqab och burka skiljer sig från hijab genom att de döljer ansiktet. Frågan gäller inte enbart barns utsatthet eller situationer där tvång kan styrkas. Ett nationellt förbud skulle också omfatta vuxna och gälla på offentliga platser. Det är en mer långtgående åtgärd än de begränsningar som i dag kan gälla i enskilda verksamheter.
Regeringen bör återkomma med lagförslag om ett nationellt förbud mot ansiktstäckande slöjor, såsom niqab och burka, på offentliga platser. Förbudets räckvidd och nödvändiga undantag måste prövas mot grundlagen och Europakonventionen.

Religiös neutralitet i polis och offentligt finansierad vård

Poliser och vårdpersonal möter människor som måste kunna lita på att myndighetsutövning och vård ges utan religiös eller politisk påverkan. Samtidigt skiljer sig arbetsuppgifterna åt. Krav på klädsel måste därför utformas med hänsyn till yrkesrollen, patientsäkerheten, arbetsmiljön och gällande rätt.

Regeringen bör ta fram förslag om religiös och politisk neutralitet i tjänsteutövningen för poliser och personal i offentligt finansierad vård, däribland regler för hijab och andra religiösa slöjor. Förslaget behöver ange vilka funktioner som omfattas och hur kraven förhåller sig till diskrimineringslagstiftningen och religionsfriheten.

Friheten ska gälla alla

Ingen ska behöva avstå från utbildning, vänner eller rätten att välja sin framtid för att familjen kräver det. Lagstiftning och myndighetsarbete måste också fungera när hoten kommer från flera anhöriga, när ett barn riskerar att föras utomlands och när den utsatta behöver stöd långt efter att den akuta faran har upphört. Det är dessa brister som förslagen i motionen tar sikte på.

Sara Gille (SD)

Magnus Persson (SD) *Martin Westmont (SD)*